Ч. 335 (13.880). Львів, четвер 13. грудня 1934. Pooztowa opłata opłacono ryczałtem. Рік LV.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов. — Конто почт. щадн. 143.322. — Адреса для телеграм: „Діло" Львів. — Головний Редактор приймає від 11—12 год. перед полуднем. — Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ: Місячно 5·50 зол. Чвертьрічно 15·00 „ Піврічно 30·00 „ Річно 60·00 „ ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці і захор. Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр. Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41. „ Друкарні: 29-26. — В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ. — ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Англія обстоює виконування меншостевих зобовязань.

Справа української меншости в Польщі не перестає живо цікавити англійську палату послів. Недавно тому запитував про неї посол Рис Дж. Дейвис, а дня 27. листопада вніс другий запит посол Джофрей Мендер (ліберал). Він звернувся до міністра закордонних справ із запитом, чи уряд Великої Британії готов обстоювати виповнювання меншостевих зобовязань Польщею. Полк. Колвіл (в імені сер Джана Саймона) заявив, що уряд Великої Британії надалі буде придержуватись постанов меншостевого договору.

Для кращого зрозуміння подаємо переклад запиту й відповіди:

„Посол Мендер запитує міністра закордонних справ, чи він звернув увагу на те, що підчас засідання Асамблеї Союзу Народів у Женеві дня 13 вересня п. Бек, польський міністр закордонних справ, заповів, що польський уряд змушений відмовитися в будучому від усякої співпраці з міжнародніми установами дотично нагляду над виконуванням Польщею меншостевих зобовязань? З огляду на те, що до Союзу Народів напливають часто петиції від української й інших меншостей в Польщі, і що Велика Британія є одним із сигнатарів меншостевих договорів, запитую, в який спосіб задумує уряд поступити, щоб ті договори були виконані?"

В імені міністра закордонних справ, сер Джана Саймона, відповів полк. Колвіл:

„Щодо першої частини запиту, то зверну увагу дост. п. посла на відповідь, яку дістав п. посол Рис Дж. Дейвис дня 14. листопада (ми подали її зміст в попередньому звідомленні). Дотично другого запиту повідомляю, що виконування зобовязань, які означені в меншостевих договорах, лишаються надалі правосильними."

(УКБЮРО ЛЬОНДОН.)

Міжнародня конвенція для боротьби з терроризмом.

ПРОЄКТ РАДИ ЛІҐИ НАЦІЙ.

На засіданні Ради Ліґи з 10. ц. м. предсідник Васконцельос подав до відома, що дістав від мін. Лявала меморіял із правилами, на яких повинна опиратись міжнародня конвенція для боротьби з політичним терроризмом. Ця конвенція торкатисьме

а) замахів на життя голов держави, членів уряду, політичних та адмін. зборів, судових органів, урядовців і приватних осіб, що займають політичні становища, б) замахів на публичні будинки, залізниці, кораблі та інші комунікаційні засоби, в) зборів осіб, які збираються з метою виконати такі вчинки, г) посідення зброї й муніції та вибухових засобів, щоб виконати такі вчинки, д) заохоти до таких вчинків або їх звеличування.

ОКРЕМИЙ МІЖНАРОДНІЙ ТРИБУНАЛ.

Держави мали би зобовязатись поборювати такі вчнеки та наміри до них і порозуміння з такою метою навіть тоді, коли такі затії будуть спрямовані проти інших держав і чужих громадян. Тут приняли би за підставу конвенцію з 1924 р. про боротьбу з фальшівниками грошей. Такі злочини підпадали би карі поодиноких держав, одначе крім цього створили би теж міжнародній трибунал, складений з 5 членів. Цей постійний трибунал збирався би тільки тоді, коли передавали би йому справи, приналежні до його компетенції. Такий трибунал судив би обвинувачених у таких випадках:

Коли обвинувачений сховався би до іншої країни, а ця країна замісць його видати воліє передати його міжнародньому трибуналові, — далі, коли країна, на території якої виконали злочин уважає за відповідне зректись судового процесу проти злочинця.

ОКРЕМИЙ КАРНИЙ ЗАКОН.

Згаданий меморіял додає, що треба би устійнити карний закон, на підставі якого мали би судити. При кожному присуді трибунал визначив би державу, яка мала би виконати присуд. Право помилувати злочинця, коли міжнародній карний трибунал видав присуд, матиме тільки Рада Ліґи на внесок держави, проти якої злочин виконали, або держави, де мали виконати присуд або держави, якої громадянин має бути засуджений. Конвенція повинна мати теж зобовязання щодо фальшування печатей і підписів чужої влади. Поза конвенцією треба би доручити членам Ліґи влучити до трактатів клявзулі, що виключають такі політичні злочини, що не дають підстави, щоб видавати злочинця.

ВИСТУП ТІТУЛЄСКУ ПРОТИ МАДЯРЩИНИ.

На засіданні Ради Ліґи Націй у справі югославянської скарги промовляв мін. Тітулеску. Він заступав ту думку, що ця скарга не нарушує чести Мадярщини, а прохає помочі від Ліґи та Мадярщини, щоб покарати відповідальні органи влади. Мадярщина задовольняється заявою, що не бере відповідальности за те, що сталось, але це доказ, що влада ставиться до діяльности терористів байдуже. Краще було би, якби Мадярщина для добра миру призналась до адміністраційних прогріхів, ніж заперечувала всі свої помилки.

Тітулеску у справі ревізії кордонів покликувався на те, що у світі є більше держав задоволених своїми кордонами, ніж незадоволених і що не можна змінити кордонів без згоди інтересованих сторін.

УКРАЇНСЬКІ ЕМІҐРАНТИ У ЧЕХОСЛОВАЧЧИНІ.

При загальній дискусії мін. Бенеш давав теж відповідь про українську еміґрацію в Чехословаччині. Чехословаччина приняла українських еміґрантів з гуманних почувань. Щодо офіціяльних скарг, що українці зловживають правом азилю у Чехословаччині, то Бенеш заявляє, що такі зловживання обмежені до нечисленних випадків: 1) щодо першої скарги з листопада 1928 про замах українця на польського посла у Празі, то винуватця засудили і покарали, передаючи його польській владі і польський уряд дякував за таке становище, 2) у 1934. домагалась польська влада, щоб прогнати з 15 еміґрантів, які зловживають, як твердив польський посол, правом азилю. Це домагання чеська влада заспокоїла і польський уряд подякував. Зрештою українська терористична акція загрожує теж деякій частині території Чехословаччини.

Делеґат Польщі мін. Комарніцький заявив, що польський уряд сформулує ще деякі закиди, які Чехословаччина виконавши вдоволить Польщу.

Мін. Бенеш додав, що польський уряд дістане сатисфакцію, коли його жалоби обосновані.

СЛОВНА ПЕРЕПАЛКА.

Тоді польський делеґат вдруге зголосився до слова кажучи, що інтервенція польського уряду в Празі не все кінчилась успіхом. Одначе подробиць покищо не подасть. Заяву мін. Бенеша Польща розуміє так, що чехословацький уряд розвине акцію не тільки за доконані злочини, але також заборонить діяльність організацій, які ведуть таку акцію. Крім того заборонить поширювати видання, які звернені проти цілости Польщі.

Кожна лента на „Дар Просвіті" з нагоди 66-их роковин її безупинної праці — це цеглинка під величну будову українського духа.

Передвиборча сесія сойму.

Львів, 11 грудня 1934.

Після місячної перерви збирається нині у Варшаві сойм — в атмосфері повної байдужости, при глухій мовчанці преси, в якій ще вчора, напередодні цієї події, годі було найти хочби дворядкову згадку, — при браку найменшого зацікавлення соймом і в широких кругах громадянства і в самих послів. Місяць тому перше одноденне засідання цієї соймової сесії робило на присутніх таке прикре враження, що виринали рефлексії, пощо взагалі ця установа істнує. Здається, що тепер цей образ формалістики й маразму виступає у ще яскравіших рисах. Поглиблюється теж загальний настрій непевности щодо справ, найтісніше звязаних з питанням самої екзистенції парляментаризму в Польщі: як виглядатиме нова конституція, як виглядатиме нова ординація виборча (або чи залишиться стара) і коли буде розвязаний цей сойм та коли будуть розписані нові вибори. Тайність усіх цих справ і замірів на кілька місяців перед часом, коли вони вже повинні бути у практиці стосовані, — паралізує активність усіх політичних груп і таборів у Польщі та знеохочує до діяльности у цій останній передвиборчій сесії.

Підкреслюючи розсіяння та маразм загального громадсько-політичного життя в Польщі, маємо на увазі передовсім сам санаційний табор для якого найближчі вибори це ще більший знак запиту, ніж якогонебудь іншого політичного угрупування. Різниця та, що коли опозиційні партії можуть призадумуватися над можливостями міжпартійних бльоків та над виглядами чисельних осягів мандатів, — у санаційному таборі річ іде про справу поважнішу — про ціле обличчя наступної репрезентації, про її ідеольоґію, про вирішення спору, який від місяців товчеться у санаційній пресі та який від місяців є центральною проблемою внутрішнього польського життя. Санаційний злєпок „від князя Радзівіла до Сенояци" (з Вісліцьким і Петьою Певним посередині) давно перестав захоплювати санаційну верхівку, а вислідом цих настроїв є пресова дискусія і закулісові суперечки: чи втримати нинішню організаційну плятформу клюбу ББ — всі і вся укупі, без окремих програм і без спільної програми, — чи розбити будучий клюб на поодинокі ідеольоґічні гурти, повязані найширшою плятформою (вірність маршалові, сильна влада і т. п.). Річ теж іде про те, чи наблизитися більше до соціяльної лівиці (людовців) і навіть зовсім виелімінувати з санаційного табору великовласницьку й аристократичну консервативну групу, чи дозволити їм суперничити у рямцях спільного бльоку. І вкінці найважніша справа: як таке чи інше рішення про реорганізацію ББ перевести технічно у виборах, чи втримати принцип одної листи, чи дозволити навіть на деяке суперництво проурядових лист.

Очевидно, що від рішення всіх цих питань залежить у величезній мірі обличчя цілих найближчих виборів, — це вже така дійсність, з якою не можна не рахуватись тим більше, що

кружляють поголоски, що від вирішення тої внутрішньої савації справи залежить навіть вигляд будучої виборчої ординації.

Таким робом ця остання сесія не викликує захоплення і не спонукує до праці тому, що вона — остання, — а другогож боку не виконує вона своєї ролі як передвступна підготовча стадія до чергових виборів тому, що — ніхто нічого про ті вибори не знає. Осередком сякого-такого зацікавлення буде, здається, сенатська конституційна комісія, в якій на чергу нарад входить конституція, що її з таким тріюмфом приняв був клюб ББ у соймі, та про яку згодом, після таємничого періоду мовчанки, досить скептично висловився сам голова того клюбу. Що з неї залишиться — ще невідомо, — єдино певна річ, що відпаде з неї нефортунний помисл „елітарного“ добору сенаторів.

Пригадуємо, що коли розпочиналася ця соймова каденція, у кулюарах сойму про ніщо інше не казалося, як про Берестя і галицькі події, — тодішні найактуальніші події. Ні на одному засіданні сойму так теж не тріщала ґалерія сойму, як на засіданнях, присвячених опозиційним внескам у цих двох справах. На цій останній сесії найактуальнішою подією є справа Берези, — дотичні внески найшлись уже в комісії, де йтиме боротьба за те, щоби вони мерщій найшлися на пленумі. Поза цією справою не видно ні одної більше, якою цікавився би загал поляків і неполяків у Польщі, бо буджетом давно люди перестали цікавитись.

Під такими невеселими виглядами починається остання передвиборча сесія польського сойму, що має закінчити невеселе його пятилітне животіння.

Там, де прокидається український нарід.

Враження з подорожі по Підкарпатській Русі.

II.

Попробуйте ще сьогодні поставити запит будякому, пересічно свідомому українцеві в Галичині, або й на Волині:

— Де, в якій державі, на Вашу думку, має український нарід найбільше конституційних прав і найбільше можливостей вільного організованого розвитку? — А дістанете відповідь:

— На Закарпатті, в Чехословаччині.

Так. Маємо сентимент до чехів. Глибокий та умотивований. Вониж то, найбільше дружньо подали руку нашій політичній та військовій еміграції, вони дали азиль українській науці, вони ділом посвідчили вірність ідеї всеславянського братерства.

І — що найважніше — вони створили республику, в якій українці мають конституційно загарантований вплив на державні справи, є одним з трьох рівноправних господарів цієї серединно-европейської Швайцарії і мають необмежені можливости політичного, господарського і культурного розвитку.

Льогічно без закиду.

Тимбільше, коли взяти під увагу 3 статтю Конституції Чехословацької Республики з дня 28. лютого 1920 р. Прочитаймо її терпеливо ще раз разом:

„Територія чехословацької республики творить собою одну і неподільну цілість, якої межі можна змінити лише конституційним шляхом.

Неподільною частиною тої цілости є: на підставі добровільної злуки, по думці договору заключеного між союзними великодержавами та чехословацькою республикою в Сан Жермен ан Ляй, дня 10. вересня 1919 року — **автономічна країна Підкарпатської Русі, якій буде надана найширша автономія**, згідно зі засадою цілости Чехословацької Республики.

Підкарпатська Русь має власний Сойм, який вибирає свою президію.

Сойм є покликаний устійнювати закони в мовних, віроісповідних, самоврядних а також в інших справах, які будуть йому передані законодавством Чехословацької Республики.

Закони ухвалені Соймом Підкарпатської Русі, якщо президент республики своїм підписом їх затвердить, будуть оголошені в окремому збірнику — підписує їх губернатор.

Підкарпатська Русь буде репрезентована в парляменті Чехословацької Республики відповідною кількістю послів (сенаторів), по думці істнуючої чехословацької виборчої ординації.

На чолі Підкарпатської Русі стоїть губернатор, іменований президентом Чехословацької Республики на внесення уряду та відповідальний також перед соймом Підкарпатської Русі.

Урядовці Підкарпатської Русі будуть іменовані в міру можливости споміж її громадян.

Подробиці, в першу чергу ті, що торкаються виборчої ординації до Сойму будуть устійнені окремими законами.

Ухвала парляменту, що устійнить кордони Підкарпатської Русі, буде влучена в конституцію.

Коли взяти під увагу декляративні, державноправні постанови всіх держав, де живуть українці, то третю статтю конституції Чехословацької Республики перевищує ліберальністю, хіба лише конституція Совітського Союзу, яка допускає можливість кожночасного відлучення Сов. України від цілости Совітського Союзу. Тільки конституція Сов. України є фікцією, а конституція Чехословацької Республики тою фікцією не є!

І тут саме починається капітальна загадка. Автономічний ребус Підкарпатської Руси, якого не розвяже найбільш льогічна голова. Підкарпатська Русь, одна з основних, складових частин чехословацької республики, тої зразкової республики демократії та конституціоналізму, — до сьогодні не має автономії!

— Вже скоро її дістане! — запевнив мене у розмові, яку дальше докладно опишу, краєвий президент Закарпатської Русі, д-р Розсипаль.

А коли я повторив опісля ті слова своїм землякам в Ужгороді, хитали сумно головами.

— Знаємо, знаємо!

Бо досі Підкарпатська Русь лише тратила те, що здобула в перших роках істнування Республики. Щезли десь українські написи на залізничих вагонах, щезла урядова українська (чи пак там руська) мова в більшости державних установ, зменшилось число держ. урядовців українців після відібрання громадянства т. зв. емігрантам та перенесення невигідних поза територію Підк. Русі. В краю шаліє москвофільська агітація, перехрещується з новим „тутешнім“ курсом краєвої чеської влади, а обі, неначе за тихим порозумінням, гальмують всіми силами стихійний національно-український рух в народніх масах.

Мимохіть насовується настирлива, здивована думка: — чому?.. Чому чеська влада Підкарпатської Русі веде вперто найбільш хаотичну, найбільш нельогічну національну політику в тому краю?.. Чи хоче підтримати хаос, щоби переконати Прагу про неможливість автономії? Чому наперед підтримувалося тут українську політично-культурну роботу, опісля москвофільську агітацію, а тепер видумано концепцію створення „тутешньої“, цілком окремої, нової нації... карпаторосів, тих самих, що їх пропагувала колись Мадярщина?

Відповідь на ці питання діставав я доволі просту, хоч цілком несподівану:

— Чехи бояться українського Закарпаття. Бояться, щоби Підкарпатська Русь не відлучилася колись і не увійшла в склад майбутньої української держави. Тому воліли якийсь час бачити Підкарпаття обмосковленим. Коли згодом московська агітація почала заломлюватися і настрої в краю все більше вульканізувалися, — краєвий уряд знову змінив курс. Придумав нову, тутешню, „карпаторуську націю“.

— А коли справа з „тутешніми“ також заломиться?

— Тоді пічнуть наново, мабуть від москвофілів.

Коли підходити до розвязки міжнародніх політичних проблем лише з точки погляду страху, то безперечно така арґументація має свої підстави. Коли виключається можливість розумного міждержавного компромісу в майбутньому між двома братніми народами тоді можна... тратити голову сьогодні. І можна допомагати комусь болюче розчаровуватися, щоби опісля здивовано питати: „Проч нас не мaї раді?“...

— — — — — — — —

Приїхавши на Закарпаття я — на жаль — сильно розчарувався. Між останнім моїм побутом там у 1926 р. і сьогодні найшов я велику ріжницю в зовнішньому характері краю. Кожний

ФЕЙЛЕТОН „ДІЛА“ З ДНЯ 13. ГРУДНЯ 1934.

Д-Р ЕВГЕН ОЛЕСНИЦЬКИЙ. 45

СТОРІНКИ З МОГО ЖИТТЯ.

XX. ПОДІЇ РОКУ 1884. ДАЛЬШИЙ РОЗВИТОК ВАСИЛІЯНСЬКОЇ СПРАВИ. ВІЧЕВИЙ РУХ І МАНДРІВКА МОЛОДІ. СОЙМ. ДАЛЬШИЙ КРАХ МОСКВОФІЛІВ.

Дрімота й апатія в публичному житті, якою визначався рік 1883, перенеслась і на перші місяці 1884 р. Щойно у травні рушилася знову василіянська справа, коли езуїти сягнули по другий монастир, у Лаврові. Це спричинило скликання віча у Львові 4. травня, на якім промовляли Романчук, Добрянський, Вахнянин і Король. Ухвалено протест і вибрано депутацію до уряду до Відня, зложену з д-ра Омел. Огоновського і купця Михайла Димета, яка мала їхати разом з депутацією Ставропігії, зложеної з Володислава Федоровича і проф. Шараневича. По тім виборі митр. Сильвестер Сембратович покликав Ом. Огоновського до себе і старався його як священика відмовити від участи в депутації, не зважаючи на те, що Огоновський був у першу чергу проф. університету і то на світськім виділі. Це не вдалося. Огоновський рішуче заявив, що мандат народу мусить виконати.

Літом розпочалися перші на провінції політичні віча, злучені також зі звітами деяких послів. Розпочав їх Романчук вічем у Калуші, дальше відбулися віча в Долині при участи Романчука, Олекс. Огоновського і Франка, опісля в Гусятині і Копичинцях, скликані Січинським. На тих вічах порушувано переважно льокальні справи головно економічного характеру, та мали вони велике значіння і впливали сильно на розбудження політичного життя та громадянської і національної свідомости. Ті віча дали почин до вічевого руху на провінції, який відтак кріпшав з кожним роком аж до часів виборчої парляментарної реформи 1906. і соймової 1914 року.

Рівночасно з цим рухом ішов також і другий рух, розбуджений мандрівкою університетської молоді на Підгірю, який скінчився загально-академічним вічем у Коломиї. І цей рух мав також своє значіння й додатній вплив. Молодь улаштовувала скрізь по дорозі вечерниці, концерти, відчити, гуртувала провінціональну публику, оживляла її, вносила рух і життя. Це мало вплив на товариське і посередньо й на національне життя найдальших закутків провінції, відтятої від світа, розносило в ті закутки українську пісню і рідне слово, а знову молоді давало нагоду приглянутись до життя земляків на провінції. Академічне віче відбулося поважно. Порушили на нім справу українських катедр у львівськім університеті і прав нашої мови взагалі в університетах у Львові й Чернівцях, отже питання вже дуже зближені до справи українського університету, дальше справи організації молоді товариської, наукової і матеріяльної; при тій нагоді молодь з ріжних університетів пізналася з собою і навязала взаїмні звязки. Земляки приймали молодь всюди щиро й гостинно. Мандрівка лишила гарні спомини для обох сторін. (Далі буде.)

з нас українців любить чеську мову, але її там сьогодні рішуче трохи за багато.

На залізниці — кондуктори відповідали мені виключно по чеськи, або по словацьки. В готелі — „метр-д-отель" виправдується, що він уміє тільки „по чеськи, по словацьки або по мадярськи". Від біди по німецьки. На почті не можу найти урядовця „русина". Поліціянти на вулиці пояснюють мені чемно по чеськи. Я шукав, але в державних установах натрапив лише на суддів та в краєвій президії на одного урядовця, що говорили по „руськи", що зрештою помогло мені ствердити, що „руська тутешня" й українська мова є ідентичні. Можливо, не перечу, що отих „карпаторосів" більше, але чому їх не показують? На цьому терпить репрезентативний характер адміністрації, родяться прикрі сумніви...

А настрої?

Чому такі переполохані настрої, що аж відчувається їх у повітрі?...

Коли я приїхав до готелю і записав на карті зголошення, що приїзджаю з Будапешту, портієр зробив великі очі і попросив про мій пашпорт:

— Краще оставте мені його до завтра, по що мають Вас будити вночі!...

Ніде не оставляв я готелярам свого пашпорту ні в Берліні, ні в Басейні Саари, ні в Празі, ні у Відні, ні в Будапешті, але аж... в Ужгороді.

— Нервове ваше місто! — кажу другого дня до одного з наших загохтонів-земляків і переповідаю йому низку дрібних спостережень.

— А, нервове. Будапешт, Варшава.. знаєте, щось не теє! А ще й українська ірредента...

— Що таке?

— Українська ірредента.

— Тут! Якаж тут можлива ірредента?...

— Взагалі так. Український рух.

Справді, я був примушений весь час дивуватися. Довідувався і перевірював речі, про які мені й не снилося.

Я приїхав саме в час, коли вся публична українська думка була огірчена і порушена розпорядженням, що його видав підчас неприсутности краєвого президента, краєвий земський інспектор Вондрачек — забороняючи надалі вивішувати краєвий жовто-блакитний прапор. Цей прапор мав доосі повні права нарівні з державним прапором і вивішувано його завсіди з нагоди всіх державних чи краєвих свят.

Оливи до вогню долила ще друга несподіванка: — відібрано почтовий дебіт Збірникові Наук. Т-ва за слово „Закарпаття", що найшлось у статті проф. Філярета Колесси п. н. „Мельодії старовинних пісень".

Такі речі, досить дивоглядні навіть у нас, настроїли мене досить скептично.

І заки пішов я безпосередньо до президента Розсипаля, ходив я по людях і питав зацікавлено:

— Чому?...

Здебільша відповідали мені вимиваючо. Згадували про дуже строгий закон: „Охорони Республики" і про те, що держ. урядовця у його зарядженнях не вільно критикувати.

І про... українську ірреденту!

Недармо аграрний „Венков" саме тоді писав про українців, нацьковуючи на них адміністрацію:

„та то прубсйні а іредентистіцке зазьожена раса"...

Табльо!

А опісля слухав я, наче казку:

„Це вже так не від сьогодні! В селі Рахов засуспендували вчителя за те, що навчив дітей співати: „Їхав стрілець на війноньку"..., а саме за слова: „на Україну далеку"... Ірредента Треба було щойно доказувати, що не на „Україну", але „окраїну"...

„За пластову листівку, на якій була брама пластового табору зі стилізованим тризубом, тягнеться процес вже три роки. Всіх співучасників видання тої листівки тримали по кілька днів у слідчому арешті та обвинили у нарушенні закону про „охорону Республики". Пізніше змінили обвинувачення в напрямі: „розповсюджування гербів, заборонених міністерством внутр. справ".

„Ученик четвертої кляси берегівської гімназії Клочурак, дістав місяць вязниці і викинено його зі всіх шкіл за те, що на одній листівці до батька, написав: „Ясіня З. У. а на іншій „П. У." („Зах. Україна" і „Підкарпатська Україна"— як це інтерпретувала влада)".

І далі, і далі...

Ніяк не можу повірити, щоби празький уряд знав про всі ті факти. Не можу повірити, що в інтересі чехословацької державної рації лежить тактика, яка є водою на млин ворогів Республики. Чеська преса писала, що в околицях Братислави арештували мадярських емісарів, що розбуджували протичеську, мадярофільську ірреденту серед населення. А чому не арештує чеських урядовців, що своєю поведінкою на Підкарпатті розбуджують і підсичують ту саму ірреденту?...

Закарпатська Русь має всі конституційні і правнодержавні дані, щоби стати справжнім філяром непорушности і сили Чехословацької Республики. Щоби дати відсіч всім ревізіоністичним спробам. Тільки теорію параграфів треба замінити практикою фактів. А підкарпатський гимн: „Подкарпатский русине остав ти глубокий сон"... слід грати не лише тоді, коли організується протест проти ревізії кордонів, але все і при кожній нагоді. Щоби чув його кожний підкарпатський українець.

А також і ми!

(Докінч. буде.)

Роман Голіян.

Інтерпеляція в англійській Палаті Послів у справі голоду на Україні.

Українське Бюро в Льондоні у свому (англійському) пресовому звідомленні ч. 37. з 14. листопада звернуло увагу англійського загалу на рапорт Нансенівського Міжнародного Бюра для втікачів про страшне положення жінок-утікачів з бувш. Росії, які перебувають у Шангаю. Рівночасно звернуло увагу й на те, що не зважаючи на страшні злидні, в яких ті втікачі перебувають, все таки мають вони ще змогу слати пакети з поживою для своїх, примираючих з голоду кревняків у Совітах. Це повинно спонукати Союз Народів звернути увагу на жахливе положення в Совітах, де на самій Україні і Північному Кавказі, як подають достовірні джерела, вимерли з голоду около три міліони людей.

Дня 28. листопада поставив посол Ловат-Фрейзер (нац. л.) в тій самій справі ще запит у палаті послів до міністра закордонних справ, а саме, чи він звернув увагу на звіт, виданий Нансенівським Міжнароднім Бюром для втікачів до Союзу Народів про положення жінок-втікачів з бувш. Росії, в Шангаю? Чи він знає, що багато з тих жінок, не зважаючи на важке положення, висилає пакети з поживою для своєї рідні в Совітах, яке гине з голоду? Чи можна звернути увагу Союзу Народів на положення жінок в деяких частинах Совітів, особливо на Україні і Північному Кавказі, де, як повідомляють, поверх три міліони людей мало вигинути минулої зими з голоду?

На запит посла Ловат-Фрейзера відповів в імені сер Джана Саймона міністр Іден: „Пятий Комітет Асамблеї Союзу Народів, який розглядав ту справу, поробив усі заходи, щоб допомогти тим жінкам і зарядив дальші доходження на місці. Дотично відповіди на другий запит — то вона є негативна. Дотичнож останнього запиту, то подаю до відома, що уряд Його Королівської Величности не має „льокус станді", щоб представляти ту справу перед Союзом Народів.

Нам здається, що Союз Народів, який займається долею кількасот осіб, що терплять нужду в Шангаю, має більший моральний обовязок вглянути в справу голоду на Україні та Північному Кавказі, який спричинив смерть міліонів людей.

(УКБЮРО ЛЬОНДОН.)

По смерти Михайла Грушевського.

ЖАЛІБНЕ ЗАСІДАННЯ, ПАНАХИДА Й АКАДЕМІЯ В ТЕРНОПОЛІ.

На засіданні **Повітового Народнього Комітету УНДО** в Тернополі 28. листопада п. р. перед денним порядком заст. голови цього комітету п. **Василь Болюх** виголосив коротку промову, присвячену праці й заслугам пок. М. Грушевського, котрої присутні вислухали стоячи. Після того рішено дати почин до вшанування памяти великого Покійника через влаштування при співучасти всіх українських національних партій і місцевих українських установ панахиди й академії. Такі сходини відпоручників повищих організацій та установ відбулися 30. м. м., де по зреферуванні справи пос. **д-ром Ст. Бараном** рішено влаштувати панахиду й академію в неділю 9. ц. м. і вибрано діловий комітет у складі: проф. Іл. Брикович, пос. д-р Ст. Баран і пос. д-р Дм. Ладика та усталено програму академії.

7. ц. м. на надзвичайних заг. зборах філії Учительської Громади в Тернополі **проф. д-р Яким Ярема** обговорив діяльність М. Грушевського передовсім на полі шкільництва, зокрема як основника Т-ва „Учительська Громада" у Львові і його працю в цьому Товаристві.

В неділю 9. ц. м. вполудне відбулася в парохіяльній церкві у Тернополі **панахида** з приводу смерти М. Грушевського, яку відправив о. кан. **Вол. Громницький** в окруженні місцевого духовенства; співав муж. хор „Тернопільського Бояна". На панахиду, заповіджену передтим великими клепсидрами, явилися маси українського громадянства, що виповнили вщерть церкву і церковний майдан.

Безпосередньо після панахиди відбулася **жалібна академія** в салі Міщанського Братства. Саля Міщ. Братства, одна з найбільших наших саль на провінції, не змогла помістити всіх, що прибули віддати поклін найбільшому сучасникові Української Землі. Явилася вся місцева інтелігенція світська й духовна під проводом о. кан. Вол. Громницького, міщанство, робітництво та молодь. Академію отворив відповідною промовою **проф. Ілярій Брикович**, проголошуючи в часі промови одномінутову мовчанку, що приявні перевели стоячи. З черги **проф. д-р Никифор Гірняк** відчитав реферат про наукову діяльність і заслуги пок. М. Грушевського на полі української літератури. Опісля мішаний хор „Тернопільського Бояна" під орудою п. **Вол. Менцінського** відспівав Ст. Людкевича „Ой Морозе, Морозенку. Як останній виголосив **пос. д-р Ст. Баран** промову на тему: Мих. Грушевський як громадянин і політик. Академію, що випала справді величаво, закінчено відспіванням національного гимну.

Цілу неділю 9. ц. м. на всіх будинках українських установ на знак жалоби повівали чорні прапори.

Вкінці треба згадати, що й місцева **гімназія Р. Ш.** вшанувала память М. Грушевського окремим зібранням всієї молоді й учительства, на котрому проф. **д-р Ник. Гірняк** виголосив відповідний реферат.

СТАНИСЛАВІВ — МИХАЙЛОВІ ГРУШЕВСЬКОМУ.

Смерть голови Центральної Ради подали українські культурно-освітні товариства станиславівському громадянству до відома великими клепсидрами, що їх розліплено по місті. І ви-

Арештування на совітській Україні після вбивства Кірова.

МОСКВА, 11. 12. ПАТ. ТАСС повідомляє, що в дні 10. грудня ц. р. передано найвищому военному трибуналові 37 білогвардійців, яких арештували за підготовку терористичних актів проти большевицьких урядовців на сов. Україні.

—o—

Затягають слідство за вбивство Кірова.

МОСКВА, 11. 12. ПАТ. Центральний виконавчий комітет комуністичної партії рішив продовжити речинець слідства в справі вбивства Кірова до 20. грудня н. р. тому, що цього бажає комісаріят внутрішніх справ, себто ГПУ.

Італійсько-югославянський мур.

Італійський уряд почав будувати мур 3 і пів метра високий та один метер широкий вздовж каналу, що ділить Фіюме від Сушаку, будучи італійсько-югославянською границею. Будова цього муру викликала в Югославії велике невдоволення, бо мур унеможливлює всяку комунікацію в цьому місці між населенням обох держав.

ставленням чорних хоругов на всіх українських установах.

У пятницю 7. грудня в год. 6. вечором відбулася у великій салі Нар. Торговлі жалібна маніфестація. Салю виповнила по береги українська інтелігенція і міщанство. Все в чорних строях. Жалібне свято створив промовою адв. **д-р Юлій Олесницький**, якого промови вислухали всі стоячи. По промові слідувала однохвилева мовчанка. Це була новість для нашого громадянства, яка саме тому зробила на всіх дуже помітне враження. Відтак історик, дійсний член Наук. Т-ва ім. Шевченка, **проф. Олег Целевич** виголосив добре виправцьований виклад про Покійного як історика і громадянина. Маніфестація закінчилася короткою промою д-ра Ю. Олесницького і відспіванням усіми присутніми національного гимну.

ю. е. о.

ЖАЛІБНА АКАДЕМІЯ В БЕРЛІНІ.

З приводу смерти Михайла Грушевського уладив Український Науковий Інститут у Берліні й Українська Громада в Німеччині жалібну академію 7. грудня ц. р. в год. 8-ій вечором в Українськім Науковім Інституті в Берліні (Брайтештрасе 36) з такою програмою: 1) Проф. д-р І. Мірчук: Вступне слово, 2) Доц. д-р Б. Крупницький: М. Грушевський — історик України, 3) Проф. д-р З. Кузеля: М. Грушевський і його наукова діяльність у Зах. Україні, 4) Д-р М. Антонович: М. Грушевський як історик культури, 5) Доц. В. Леонтович: Мої спомини про М. Грушевського.

ХТО МАВ ПОЧЕСНУ ВАРТУ ПРИ ДОМОВИНІ ГРУШЕВСЬКОГО? І ХТО ПРОМОВЛЯВ НАД ЙОГО МОГИЛОЮ.

З большевицької преси довідуємося, що при домовині М. Грушевського в конференційній салі Академії Наук мали почесну варту при останній II зміні: Порайко, комісар освіти Затонський, акад. Богомолець та акад. Палладін. Похоронні обряди почалися 29. м. м. в год. 13. Домовину винесли: Порайко, Затонський, акад. Богомолець, акад. Палладін та акад. Корчак-Чепурківський. Над могилою на Байковому цвинтарі промовляли Затонський і голова ВУАН акад. Богомолець. Вінки зложено від комісаріяту освіти, Всеукраїнської Академії Наук і деяких інших організацій.

„ПРОСВІТА“ ТВОРИТЬ НОВЕ ЖИТТЯ. ДОПОМОЖІТЬ ЇЙ, СПІШІТЬ З „ДАРОМ ПРОСВІТІ“!

З польської преси.

Знову чорносотенний курс церковної політики на Волині?

В останньому (49) числі „Бюлетину П.-У.“ з 9. ц. м. находимо під наг. „Новий курс церковної політики на Волині“ надзвичайно цікаві відомости про поворот на Волині російсько-чорностенної течії у церковно-православних відносинах. Редакція часопису, друкуючи ті відомости на відповідальність свого інформатора, додає у примітці, що ті інформації походять від автора, знаного редакції як поважний діяч на терені Волині.

Бідкаючи у вступі на „нездорові, іноколи просто неймовірні відносини“ у православній церкві в Польщі, автор меляхолійно стверджує, що „при розгляді церковного життя найбільшої православної епархії — волинської — впродовж останніх 5—6 літ є над чим призадуматися“...

Опісля ширше зупиняється на особі архієп. Олексія та його первісному українізаційному курсі церковної політики на Волині, що проявився у номінації п. Власовського на члена волинської консисторії, у відомому розпорядку про мову внутрішнього листування та в деяких персональних змінах у сільському і міському духовенстві.

„Але останні розпорядки (читаємо у статті) архієп. Олексія — кажучи нецерковною мовою — цілком перемішали карти і примушують здогадуватися, що в політиці архієп. Олексія зайшов якийсь радикальний зворот. Бо чейже нічим іншим не можна вияснити доручення відповідальної праці у волинській епархіяльній управі у характері членів дух. консисторії таким особам, як протоєрей Борецький і Яковлев, або іменування ославленого Перетрухіна на становище волинського епархіяльного місіонаря?

Постать прот. Борецького відома не лише на терені волинської епархії, але й у цілій митрополії, тому нема потреби ширше про неї писати. Досить згадати, що Борецький неоднократно займав становища не тільки члена волинської консисторії, але й варшавської. З тих посад його усували наслідком неприхильної церковної опінії супроти нього та під натиском урядових чинників.

Так само і прот. Яковлев відомий вже з попереднього свого становища у духовній консисторії на Волині, припинений потім у діяльності вищою церковною владою. А епархіяльного місіонаря Перетрухіна недавно сам архієп. Олексій „вшзволив“ від його функцій. Та ось усі ті люди випливають знову на високі посади в епархіяльній управі.

„Є над чим призадуматися. Особливо, коли взяти під увагу, що з переходом цих людей на ті високі посади, безперечно зміниться вся церковна політика на Волині. Не слід забувати, що прот. Борецький, прот. Яковлев і місіонар Перетрухін є прихильниками синодально-консисторських форм у православній церкві і рішучими противниками соборности. Покликання їх на відповідальні становища церковне громадянство вважає *різким зірванням з соборним змаганням і поворотом до найгірших часів Победоносцевщини та Саблерівщини.* (Підкресл. автора).

„Цілком нам тепер незрозуміла роля нового епархіяльного секретаря, прихильника соборности п. Власовського, на якого стільки надій покладала ґрупа посла Певного... Борецький і Власовський! Поняття, яке не вміщається у найскромнішому умі. І чи не тому, щоб ослабити значіння і вплив Власовського на становищі секретаря духовної консисторії, іменовано в характері його заступника п. Вітенка? Цікаво теж, яке становище займе в цій справі уряд, якого згода на ці призначення необхідна? І що можна теж сказати про ґрупу посла Певного, яка так недавно ще складала „меморіяли“ до пп. міністрів освіти й віроісповідань та внутрішніх справ? Чи посли з ББ не були поінформовані про нову лінію у церковній політиці на Волині і чи пос. Певний і його „Українська Нива“ заключила з протоєреєм Борецьким „пакт неаґресії“? Цікава теж річ, як до тих змін поставиться Синод православної церкви у Польщі, якого сесія починається 14. ц. м. і якого апробати вимагає правосильність тих справ?“

Закарпаття.

БОРОТЬБА ЗА ПРАПОР.

В справі переслідування жовто-блакитного прапору на Закарпатті внесла відповідно умотивований меморіял до чсл. уряду Перша Руська Народня Рада (народовецька Волошинова Рада). Меморіял підписав як предсідник о. А. Волошин, як секретар д-р М. Долинай.

ЗІЗД ЧЕСЬКИХ НАРОДНІХ СОЦІЯЛІСТІВ В УЖГОРОДІ.

Дня 2. грудня відбувся в Ужгороді зїзд чеських народніх соціялістів. З Праги прибув на той зїзд посол Мовдри. Ми вже в літі цього року писали, що чеські народні соціялісти бажають свої впливи поширити й на інші народности та втягнути їх до цеї партії. В літі відбулися сходини в Братиславі, де прийняли до партії й мадярів. Тепер та партія робить старання, щоб і наші русини до тієї партії вступали. На вище згаданому зїзді в Ужгороді вибрано головою д-ра Пейшого, до управи увійшов між іншими й учитель Василенко. Нам зрозуміло, що хтось належить до соціял-демократичної партії, яка ніби не знає національних обмежень, до аграрної і тим подібних партій, але як може належати „русскій“ до чеських народніх соціялістів?! — це загадка, можлива тільки на Підкарпатській Руси! Чи чеська нац.-соц. партія зробила розумний крок, вяжучися з трупами — не наше діло.

(Українське Слово)

ПРИГОТУВАННЯ ДО КОНГРЕСУ КАТОЛИКІВ

У днях 28—30. червня 1935 р. відбудеться державний конгрес римо- і греко-католиків з цілої ЧСР. у Празі, на котрім буде заступлений кожний нарід республики під окремим своїм національним проводом. Для підкарпатських українців буде установлений окремий комітет в Ужгороді. В цій справі відбулися 26. XI. в муж. учит. сем. в Ужгороді наради з участю членів праського підготовчого комітету д-ра Рікля й о. Гопка, пароха праського гр.-кат. приходу. На нарадах появилося багато духовної і світської інтелігенції, а як слухачі взяли участь також богослови та вищі кляси наших учительських семинарій. Головував Преосв. А. Стойка, який в гарній промові пояснював значіння цього конгресу для римо- і гр.-кат. та для християнства взагалі. По промові епископа д-р Рікль пояснював технічне переведення організаційних праць і також самого конгресу. На нарадах виступали ще промовці: о. Гопко з Праги, о. Хира Олександер, ректор богосл. сем. в Ужгороді, д-р Иосиф Кізак з Пряшева, о. Авг. Волошин, д-р М. Бращайко, д-р Гаврило Чопей з Ужгороду, Михайло Ламко з Мукачева, учителька

Сензаційний процес у Ковні.

Німеччина сягає по Мемель?

У понеділок, 10. грудня ц. р., почався в Ковні великий процес проти 126 німців під закидом намаганої революції в Мемелі з метою прилучити цю пристань з округою до Німеччини. Акт обвинувачення обіймає 500 сторінок машинового письма. Вихідною точкою для акту обвинувачення було поширення протилитовської пропаґанди в Мемелі і в окрузі негайно по приході Гітлера до влади в Німеччині. Тоді то, себто в 1933 р. у Мемелі повстали дві німецькі політичні орґанізації — „Хрістліх Соціялістіше Арбайтсґемайншафт“ під проводом пастора Цаса, родом з Гайдельберґу і „Соціялістіше Фольксґемайншафт“ під проводом ветеринарного лікаря з Мемеля д-раНоймана. Обі політичні партії були зорґанізовані на зразок німецької націонал-соціялістичної партії.

В осені 1933. р. положення в Мемелі дуже загострилось. Тому литовський уряд призначив у дні 23. листопада м. р. губернатором Мемеля д-ра Новакаса, який почав накладати адміністраційні кари на німців. Одначе ці засоби завели. Тому в дні 8. лютого ц. р. оголошено закон про „охорону народу і держави“ і литовська поліція перевела негайно численні ревізії та арештування обох провідників у домівках обох політичних партій. Тоді арештували між іншими д-ра Наймана, провідника молоді Лапінса та Єзутіса, який був провокатором і його пізніше вбили.

Поліція забрала багато зброї і документів про тісну співпрацю обох партій з Берліном. Ці документи, мовляв, виявили, що партії підготовляли повстання в Мемелі з метою прилучити цілу округу до Німеччини. Цілою акцією кермували нібито заступники ґенерального німецького консуля у Мемелі. Слідство тягнулося 6 місяців і закінчилося зладженням акту обвинувачення проти 126 осіб, з яких 16 вспіло вже втікти з вязниці за кордон. Акт обвинувачення ділить усіх підсудних на 6 груп.

Перша група обіймає 34 підсудних з пастором Цасом, бароном Ропом і студентом берлінського університету Люткусом. Їм закидає прокуратор приналежність до першої орґанізації себто до „Х. С. А.“ та підготовку до революції. Обвинуваченим загрожує досмертна вязниця.

Друга ґрупа обіймає 33-ох підсудних теж під проводом Цаса. Їм загрожує кара смерти за приналежність до „Штурмкольоне“, себто до боєвих відділів.

Третя ґрупа обіймає 92-ох підсудних з д-ром Найманом. Їм загрожує кара смерти за приналежність до другої орґанізації „Со-Фоґ“.

Четверта ґрупа обіймає 87 підсудних теж з д-ром Найманом. Їх обвинувачує прокуратор в зорґанізуванні „Вандерфоґель“, „Швереґрупе“ і „Юґендабтайлюнґ“, в яких вишколювано збройні відділи молоді. Підсудним загрожує кара смерти.

Пята ґрупа обіймає підсудних, яким прокуратор закидує вбивство Єзутіса. Їм теж грозить кара смерти.

Вкінці шеста ґрупа обіймає прізвища підсудних, яким закидає прокуратор підготовку знищення прикордонної станиці поліції у Поґеґі".

Єзутіс зізнав на поліції, що він з кількома делеґатами їздив до Берліна на авдієнцію до Гітлера. Одначе делеґати говорили тільки з мін. Гесом, який заявив, що націонал-соціялісти у Мемелі мусять самостійно вести свою акцію. Берлін не може їм допомогти з огляду на загально-европейську політичну ситуацію. Пізніше провід націонал-соціялістів у Східній Прусії приказав обняти провід над цілою акцією д-рові Наймановi, якому підлягав пастор Цас. Після таких сензаційних зізнань Ґеорґ Єзутіс вийшов на волю. І тоді заманили Єзутіса до підміського ресторану і там пяного задушили.

Підсудних судить воєнний трибунал. Процес буде тягнутися кільканадцять днів, бо сам прокуратор покликав 296 свідків, оборонці коло 200 свідків. Крім того на розправі зізнаватиме 15 знавців.

Цей процес заважить на дальших взаєминах між Литвою і Німеччиною і тому викликав таке велике запікавлення в політичних колах.

Ромжова з Великого Бичкова, про. Попович з Хуста. На початку і при кінці нарад співав хор богословів церковні пісні. На нарадах панувало велике одушевлення.

ПАМЯТИ ФЕДЬКОВИЧА.

Дня 25. XI. відбулася академія на честь О. Юрія Федьковича, яку влаштувала жіноча секція при Т-ві „Просвіта" в Ужгороді в салі того Т-ва. Наше громадянство взяло численну участь у цьому святі, так, що саля була заповнена по береги. Програма була дуже гарна та поважна. Проф. д-р Панкевич прочитав реферат дуже річевий та по мистецьки опрацьований, чим звеличав академію. Особливе враження зробив наш відомий піяніст Юрій Маврамматі зі своїм партнером д-ром Ржезачом, котрий грав на челю. П-на Тесловичівна співала з великим чуттям. П-і Романова свою мельодекламацію виголосила бездоганно. П-на Божуківна деклямувала дуже добре.

—o—

Зміни на становищах воєводів.

Зачувати, що ще перед святами наступлять зміни на становищах воєводів лодзького, краківського і станиславівського.

Засідання сойму.

У вівторок 11. грудня ц. р. почалося в год. 4-ій попол. пленарне засідання сойму. Найбільше зацікавлення викликують наради конституційної комісії сенату і бюджетової комісії сойму, яка радить над прелімінарем буджету. Наради конституційної комісії сенату відкрив сен. Твардовський і до голосу прийшов ґенеральний референт проєкту конституції сен. проф. Розтворовський. Сен. Возьніцький (Людовий Клюб) зголосив внесок, щоби сенат відкинув законопроєкт конституції без дискусії, бо сойм приняв його з нарушенням постанов теперішньої конституції і реґуляміну нарад сойму. Внесок перепав більшістю голосів.

ВАРШАВА, 11. XII. ПАТ. Референт сен. Розтворовський запропонував таку поправку до проєкту конституції: Сенат буде складатися зі сенаторів, з яких 1/3 покличе президент, 2/3 вийдуть з виборів. Каденція сенату починається і кінчиться з каденцією сойму. Виборча ординація до сенату означить число сенаторів, спосіб призначування та означить особи, які матимуть активне і пасивне право вибору. Крім того референт запропонував скреслити в проєкту про вибори до сойму прикметник „пропорціональний", а залишити прикметники: загальний, тайний, безпосередній і рівний.

Памятник кор. Олександра над мадярським кордоном.

БІЛГОРОД, 11. 12. ПАТ. 17. грудня ц. р. в місцевості Горґош над югославянсько-мадярським кордоном відкриють перший памятник короля Олександра-Обєдинителя.

—o—

Заступник аташе франц. маринарки — шпіон.

ЛЬОНДОН, 11. 12. ПАТ. „Дейли Телеґраф" повідомляє з Токіо про викриття сензаційної шпіонської афери. Підозрівають у шпіонажі заступника французького аташе маринарки підпор. Дікро. Підпоручника Дікро переслухувала кілька разів поліція. Влада арештувала теж 20 молодих жінок, дочки японських службовців. У Токіо впевняють, що підпор. Дікро давав тим жінкам прикази, щоб доставляли йому військові тайни, описи арсеналів і дати про фабрикацію зброї і муніції. Одна з японок з якогамі визнала, що старшина французької маринарки домагався від неї, щоби вдержувала взаємини зі старшинами японської маринарки в метою здобути військові тайни.

Масові арештування торговців наркотиками.

БАЛЬТІМОРЕ, 12. 12. ПАТ. Американська поліція арештувала 750 торговців наркотиками, між ними 188 жінок. При ревізії забрали більшу кількість наркотиків.

„ДАР ПРОСВІТІ" — ЦЕ ПОСИЛЕННЯ КУЛЬТУРНО-ВИХОВНИХ ЗМАГАНЬ.

Продовження німецько-большевицької умови

БЕРЛІН, 11. 12. ПАТ. У висліді виміни нот між СССР і німецьким урядом у справі умови, що торкається управильнення платничих оборотів між обома краями, умову цю, що перестає була продовжена до 1. грудня, продовжили до 31. січня 1935. р.

З природи й техніки.

30-ЛІТТЯ НАУКОВОЇ ПРАЦІ ПРЕЗ. МОСЦІЦЬКОГО.

Науковий світ Польщі святкував 7. ц. м. 30-літній ювилей наукової праці през. Мосціцького. Бо саме 30 літ тому нинішній президент Польщі опублікував першу свою працю п. з. „Досліди над видержністю діелектрика" у виданнях Польської Академії Наук у Кракові.

Головними ділянками заінтересування през. Мосціцького були теми з неорганічної хемії, електрохемії, електротехніки та електрофізики а також теми, звязані з перерібкою нафтової ропи та земних газів.

Теперішній президент Польщі скінчив технічні студії на славній політехніці у Ризі та виїхав внаслідок політичних переслідувань у 1892. р. до Льондону, де працював по фабриках. 1897. р. став асистентом польського фізика проф. Й. Веруша Ковальського на університеті у Фрибурзі. До найважніших праць цього часу належать праці, що займалися методами й апаратурою для продукції азотного квасу з повітря. З цього теж часу походить новий тип кондензаторів, конструкції през. Мосціцького. У 1905. р. конструує нинішній президент новий модель електричної печі для продукції азотного квасу. 1908. р. повстає у Швайцарії велика фабрика азотного квасу у місцевости Шіппі згідно з проєктами през. Мосціцького.

1912. р. през. Мосціцького іменують звичайним професором фізичної хемії і технічної електрохемії на львівській політехніці. У тім часі опрацював він проєкти цілої низки фабрик (азотного квасу, цінників заліза тощо). Після світової війни зголосив кільканадцять патентів, що відносилися до дестиляції ропи, витворювання ґазоліни і ін. 1921. р. одержує титул почесного доктора львівської політехніки. Рік пізніше урухомлює фабрику азотних сполук у Хожові, перебрану від німців. Вибраний 1925. р. ректором львівської політехніки, переїжджав на катедру до варшавської політехніки. У червні 1926. р. вибраний президентом Польщі, причинився у великій мірі до будови фабрики азотних сполук у Мосціцах. Сьогодні працює над цікавою проблемою витворити у замкненім льокалі клímатичні умовини, подібні до умовин у горах.

За свою наукову діяльність през. Мосціцький одержав багато почесних відзначень.

МОССУЛЬСЬКА РОПА ПЛИВЕ ДО СЕРЕДЗЕМНОГО МОРЯ.

Передне-азійська плита (Ірак і Сирія) може похвалитись новим великим технічним здобутком: 20 тисяч робітників поклало подвійні ропопроводи довжини 3 тисяч кільометрів від ропоцайних покладів біля містечка Керкук (у Месопотамії на півд. схід від Моссуля) аж до берегів Середземного Моря. А саме оба ропопроводи покладені з початку рівнобіжно від джерел через Тиґр аж до Галіти над Евфратом. Тут ропопроводи розходяться: північний (французький) веде звідси на захід до пристані Тріполіс у Сирії, південний (англійський) веде на південний захід до Гайфи у Палестині. Будова обох ропопроводів, а особливо південного англійського, була незвичайно важка. Не лише треба було повести ці ропопроводи через Тиґр і Евфрат, але також пробитись крізь високі до 1000 метрів аммонітські гори, щоби відтак натрапити на ріку Йордан, що положена майже 300 метрів нижче морського рівня! Правий беріг Йордану теж не малий, знов треба пнятись яких 500 метрів до гори, а звідси вже легкий, повільний спад до самого моря, до Гайфи. Розуміється, що при таких великих різницях рівнів треба було збудувати аж 15 помпових стацій, помпи яких помпують ропу до відповідного рівня.

Крім проводів та помп треба було вибудувати шляхи для автомобілів, гаражі, контрольні пункти, летовища, телеграфічні лінії, радієві стації тощо. Також у пристанях Тріполісі та Гайфі треба було збудувати нові портові уладження для прийому великих кількостей ропи та нові рафінерії. Нерафіновану ропу будуть перевозити до Італії та Франції, де вибудовано вже величаві рафінерії (у Франції м. ін. біля Марсилії та в Нормандії).

Власниками керкуцької ропи є майже у 50 відсотках англійці, по 25 відсотків мають французи й американці, решту має славний вірменський нафтовий король Гульбенкіян. Заге копальні ропи на захід від Тиґру є власністю англійсько-французько-італійсько-німецької спілки. Ця спілка постановила недавно вибудувати третій ропопровід із джерел на захід від Моссуля аж до пристані Александрет у французькій північній Сирії. Третя, чисто англійська, спілка має свої джерела ропи на іраньсько-перській границі, біля міста Ханікін. Звідси поведуть мабуть четвертий ропопровід аж до пристані Ель Акаби, що лежить над Червоним Морем. Цього домагається м. ін. й команда англійських морських сил, щоби її кораблі на Червонім Морі мали свою ропу навіть тоді, коли Червоне Море буде з обох сторін замкнене.

Покищо пливе новими ропопроводами з Керкук до Середземного Моря 4 мільйони тон ропи річно. Незадовго буде ним плисти аж 6 мільйонів тон річно. Третій ропопровід до Александрета дасть ще 4 мільйони тон ропи, разом 10 мільйонів тон ропи річно.

ЛЮТЕМБЕ.

Европейським туристам, що оглядають озеро Вікторії в Африці, показують тубільці біля містечка Кампаля величезного крокодиля. Тамошні хлопці вміють викликати цього довгого на 5 метрів крокодиля з води та заманюють його аж на беріг таким робом, що держать йому перед самою пащею гарні й смачні риби. „Лютембе" (бо під такою назвою знають цього крокодиля усі від кільканадцяти років) обжирається на березі до схочу так, що не може відтак власними силами вернутись до озера і тубільці мусять його туди заносити. Оповідають, що на південний беріг озера Вікторія біля міста Муанзи виходив дуже часто гіпопотам і преспокійно пасся на пасовиську, не звертаючи уваги на людей.

НАЙДОКЛАДНІШИЙ ГОДИННИК СВІТА.

Двом німецьким фізикам Шайбе і Адельсбергерові з Державного Фізикально-Технічного Заведення у Берліні вдалося сконструувати дуже прецизійний годинник. Він своєю зверхньою формою зовсім не нагадує звичайного годинника, бо не має ні колісцят ні інших поруших частей. Є це прямо кришталь кварцу, що виконує 60 тисяч дрогань на секунду. Щоби хід цього „годинника" не змінявся, треба було подбати про незмінну температуру кварцу протягом дня і ночі. Тому, що кількість дрогань на секунду цього „годинника" за велика для наших нормальних годинників, відповідні прилади зменшують кількість дрогань кварцу до 333 дрогань на секунду, а ця кількість вистарчає у-же, щоби порушити синхронічний мотор, який що 9 секунд дає відповідний сиґнал.

Описаний кварцовий годинник має бути найдокладнішим годинником світа. Після порівняння цього годинника з прецизійними годинниками астрономічних обсерваторій виявилося, що протягом кількох місяців хід кварцового годинника змінився ледви на одну дютисячну частину секунди, коли механічні прецизійні годинники виказують в ході протягом одного дня ріжницю одної тисячної части секунди. Згадані дослідники звадили недавно другий, ідентичний кварцовий годинник, що служить до порівняльних помірів.

А. Л.

Тільки освітою, культурою і вихованням здобудемо кращу долю. Не жаліймо датків на скріплення освітніх змагань.

„Мадярщина під контролею".

БІЛГОРОД, 11. XII. ПАТ. Вся югославянська преса принесла обширний звіт із учорашніх нарад Ради Ліґи Націй та друкує повну промову мін. Тітулеску й Бенеша. Текст резолюцій Ради Ліґи „Време" подало п. з. „Мадярщина під контролею Ліґи Націй"

—o—

В. Британія відмовляється платити довги.

ВАШИНҐТОН, 11. XII. ПАТ. Секретар британської амбасади передав державному департаментові ноту свого уряду. В. Британія повідомляє, що в дні 15. грудні ц. р. не заплатить чергової сплати воєнного довгу.

—o—

Франція не приготовляє позички.

ПАРИЖ, 11. XII, ПАТ. Часописи повідомляють, що 10. грудня появився на паризькій біржі комунікат міністра фінансів, який рішучо заперечує, начеб уряд приготовляв позичку для фінансування нової збіжевої акції.

Хочуть заборонити спроваджувати до Франції чужі товари.

ПАРИЖ, 11. XII. ПАТ. 10 грудня були в Парижі збори президентів усіх французьких хліборобських палат. Ухвалили низку резолюцій, що м. і. домагаються від уряду, щоб заборонив привозити до Франції всякого роду живий інвентар, свіже й морожене мясо, консерви, товщі звіринні та рослинні, дріб, дичину і т. д. Рівночасно палати зажадали, щоб признали ріжні пільги для хліборобства, головно, щоб подешевіли кошти транспорту.

КОМРРОМІС У ЖЕНЕВІ.

ОСУД УБИВСТВА У МАРСЕЛЬ.

На нічнім засіданні Рада Ліґи одноголосно приняла резолюцію в справі конфлікту між Югославією і Мадярщиною. Рада висловлює жаль з приводу вбивства короля Олександра і мін. Барту, осуджує вбивство і домагається кари для всіх винуватців. Рада пригадує, що всі держави не сміють піддержувати на своїй території терористичної діяльности для політичних цілей. Югославянський уряд не отримав повної сатисфакції, бо діяльности терористів поза Югославією як слід ще не устійнено. Рада стверджує, що деякі мадярські власти відповідальні тому, бо занедбали припинити підготовку до марсельського вбивства. Тому мадярський уряд покарає винних урядовців.

Міжнародне право покищо не скодифіковане для поборювання терористичної акції і тому рішено створити комітет знавців, який опрацює проект міжнародньої конвенції для боротьби з політичним тероризмом.

Мін. Іден додав, що Рада Ліґи не є судовим трибуналом і не має засобів вести слідство. Завданням Ліґи помагати членам у затіснюванні політичних взаємин. Тому що деякі держави завинили, мін. Іден радить, щоби мадярський уряд перевів слідство і повідомив Раду про кари на урядовців.

З черги промовляли ще мін. Ляваль і барон Альойзі.

Опісля провідник Ради Васкоцельос замкнув засідання заявляючи, що Ліґа Націй сповнила свій обовязок

Кредити на будівельну акцію.

Банк Краєвого Господарства призначив на кредитово-будівельну акцію в найближчому році 47 міліонів зол. З тої суми припадає на приготування державних теренів під всякі будівлі 4 міліони, на робітничі будівлі 7 міл. і на безпосередню кредитово-будівельну акцію 36 міл. З тих 36 міл. зол. призначених на будівельні позички на будову великих бльокових домів 15 міл. 875 тисяч, на дрібне будівництво 18 міл. 625 тисяч і на ремонт 1 міл. 500 тисяч. При розділі контингенту взято під увагу 214 міст. Найбільшу суму, бо 8 міл. дістане Варшава, Ґдиня 3 міл. 500 тисяч, Львів 1 міл. 550 тисяч. З інших міст для Станиславова призначено 575 тисяч, Рівного 500 тисяч і т. д. Максимальна висота кредиту на один будинок для бльокового будівництва устійнена у Варшаві, Львові і Ґдині на 30 прц. коштів будови, для дрібного будівництва, збірного в тих містах 7.000 тисяч, для індивідуального на одномешкальні будинки 5.000 зол. Норми для дрібного будівництва можуть бути піднесені на 50 прц. від кожного дальшого мешкання з тим, що загальна сума кредиту не може перевищати 50 прц. коштів будови.

Спішім усі з „Даром Просвіті" з нагоди 66-их роковин її безупинної праці для народу.

Розенберґ амбасадором у Туреччині?

У римських дипльоматичних колах розійшлася чутка, що канц. Гітлер хоче віддати становище німецького амбасадора в Туреччині Альфредові Розенберґові начальному редакторові „Фелькішер Беобахтер" і рівночасно керманичеві закордонного виділу нац. соц. партії. Ті кола кажуть, що німецький уряд хоче так усунути напруження між Ватиканом і Німеччиною, а Розенберґа, як відомо, вважають головним пропаґатором неопоганського руху в Німеччині.

МИРОВІ НАГОРОДИ НОБЛЯ.

Мирові нагороди Нобля за роки 1933. і 1934. одержали англійський журналіст і пацифіст Нормав Альджель і предсідник розбройної конференції Артур Гендерзон. Оба належать до англійської робітничої партії. Висота нагороди переходить суму 7.000 фунтів штерлінґів. Нагороди вручено лявреатам 10. ц. м. в інституті Нобля в Осльо в приявї найвищих державних достойників. Торік мирової нагороди Нобля не признали нікому.

9.000 емігрантів до Палестини.

У звязку з признанням палестинським урядом нових еміґраційних контингентів для жидів, центральний палестинський уряд у Варшаві рішив вислати в найближчих трьох місяцях коло 9.000 жидів до Палестини. В січні вийде два транспорти еміґрантів, один на Констанцу, другий на Триест.

НОВИНКИ

— ПРОСИМО КУПУВАТИ ТІЛЬКИ У ФІРМАХ, ЯКІ ОГОЛОШУЮТЬСЯ В НАШОМУ ЧАСОПИСІ ТА ПРОСИМО ПОКЛИКУВАТИСЬ НА ОГОЛОШЕННЯ.

— Приклад до наслідування. Службовики Маслосоюзу зложили з нагоди імянин своїх обох директорів Андріїв 200 зол. Соколові-Батькові на дальше викупно Українського Городу у Львові.

— З радія. Львівська радіостація передає в четвер 13. грудня гутірку з Варшави п. з. „Лісом і водою" (про Полісся, з музикою та співом). Початок в год. 12.10.

— Традиційні Андріївські Вечерниці. У звязку з оголошенням („Діло" ч. 334 з 12 грудня) про андріївські вечерниці, які уладжує Львівська Філія Охорони дітей і опіки над молоддю в салях Бесіди 12. грудня, зазначуємо, що сольоспіви виконає не п. Любка Сабатівна, лише **Соботівна.**

— 25-ліття літературної праці Галини Журби. У Празі в Т-ві Українських Письменників і Журналістів відбулося 28. X. зібрання, присвячене 25-літтю літературної праці Галини Журби. Павло Богацький у свому рефераті дав образ Галини Журби як письменниці й людини. Цитував багато з її кореспонденції до нього, яка освітлює характер творчости ювилятки. Т-во післало ювилятці привіт.

— Академія памяти М. Заньковецької у Празі. відбулася 1. ц. м. з великим успіхом при співучасти значного числа українських празьких организацій. Дуже причинилася до цього Студія Драматичного Мистецтва, члени якої при участи п. Н. Дорошенкової, прочитали дві дії драми Тобілевича „Безталанна". Цей перший виступ Студії найшов у найширших колах дуже похвальну оцінку, ба навіть і подив для високого мистецького рівня виконавців. Проф. Д. Антонович в обширнім викладі зясував значіння великої нашої артистки Заньковецької і місце її в історії українського театру. Український хор заспівав пісню та „Вічну Память". (У. Т.)

— Памятник Т. Шевченкові на селі. В селі Будках на Кременеччині повстав серед молоді ініціятивний гурток, який рішив поставити на площі серед села памятник Т. Шевченка.

— Зїзд духовенства і мирян Волині. 27. грудня ц. р. в Кремянці має відбутися скликаний архиеп. Олексієм Волинським зїзд православного духовенства і представників парохій Волині, на якому мають обміркувати сучасне положення православної церкви на Волині й виладнати плян оздоровлення церковного життя, здеморалізованого попереднім господарюванням на Волині митропол. Дениса та його прислішників.

— Кремянець Грушевському. 30. листопада ц. р. в Кремянці відбулися жалібні збори представників орґанізованого українського громадянства для вшанування памяти проф. Михайла Грушевського. Ухвалено: вислати кондоленційну телеграму на імя Наук. Т-ва ім. Т. Шевченка у Львові; відправити в Кремянці 9. грудня панахиду за упокій першого голови Української Держави і влаштувати 19. грудня ц. р. академію в його честь.

— Гостинні виступи Марії Сокіл у Познані і Варшаві. Як довідуємося, М. Сокіл виступила 1-го ц. м. (до речі: закінчивши попереднього дня свої виступи в Берліні!) у познанській опері в „Богемі" в партії Мімі. Вона віднесла такий великий успіх, що дирекція опери негайно зобовязала її до дальших гостинних виступів, а саме в „Піковій Дамі" (Ліза) і „Льогенґріні" (Ельза), які мають відбутися в січні. Також дирекція варшавської опери запросила п-ю Сокіл на січень на гостинні виступи в „Льогенґріні" і „Фавсті". Крім того п-і Сокіл виступить разом з Антоном Рудницьким — з концертами в радіях львівському, краківському, познанському і варшавському. У Познані виступив одночасно з Марією Сокіл в „Богемі" — також гостинно — наш відомий співак Зенон Дольницький в партії Марцеля.

— Академія в честь А. Міцкевича. З нагоди 100-літньої річниці виходу в світ „Пана Тадеуша" Міцкевича українська ґімназія в Кремянці влаштувала академію, що складалася з реферату проф. варшавського Ін-ту д-ра Р. Смаль-Стоцького, деклямацій з „Пана Тадеуша" в українському перекладі Максима Рильського і хорового співу українських народних пісень.

— Коли працедавець може вимовити працю умовому робітникові. Найвищий Суд видав постанову, на основі якої працедавець може негайно розвязати умову з умовим робітником. Постанова ця така: „Недостача належного фахового знання, конечного для виконування праці, до якої робітник зобовязався в умові, є поважною причиною негайного розвязання умови". В умотивуванні постанови суд зазначив, що хто при принятті посади впевняє, що має потрібне фахове знання та знає дану царину праці, той за таку недостачу мусить покутувати.

— Новий дом людови. У Білці Шляхотській (Перемишлянщина) посвятили в неділю 9. грудня новий дом людови. У посвяченні м. і. взяв участь львівський повітовий староста Екгардт.

— Відділ Видавництва шкільних книжок у Львові. Заінтересовані установи, уряди, книгарні та підприємства одержали офіціяльне повідомлення, що у Львові отвирають відділ Видавництва шкільних книжок для львівської та волинської шкільної кураторії.

— За летючки ОУН. Перед трибуналом присяжних суддів у Львові станув 28-літній Василь Макарик з Домашева пов. Рава Руська, у якого в часі ревізії знайдено кілька летючок ОУН. Поліція звязала їх з фактом зрізання кількох телеграфічних стовпів і намаганих підпалів в околиці, де теж знайдено подібні летючки, наслідком чого Макарика потягнено до судової відповідальности за злочин державної зради і кольпортажу протидержавних летючок. Макарик виперся перед судом всякої вини.

— За вічеву дискусію. В окружному суді у Львові відбулася розправа проти Павла Крохмального, студента прав, родом з Чижикова, за те, що на звітовому вічу посла С. Хруцького, забравши голос у дискусії, сказав: „польські наїздники загарбали українську землю". Акт обвинувачення закинув йому наслідком того провину проти публичного порядку з арт. 152 к. з. Після переведеної розправи Крохмального засуджено на 6 місяців арешту.

— Затвердження кари на поліцая. Перед карним трибуналом у Львові станув 13. жовтня ц. р. постеруновий державної поліції Станислав Белень з Камінки Волоської пов. Рава Руська за те, що в ночі на 20. червня ц. р. в селі Лаврикові стріляв без причини до селянина Івана Кочана і 5 крісовими кулями положив його трупом. Опісля покалічив трупа гострим знарядом у пятьох місцях і повідомив повітову команду поліції в Раві Руській, що, мовляв, тої ночі доконано на залізничому шляху неподалік стації саботажу уложенням поперек шин дерева. Поправді він сам те зробив, щоб оправдати безправне вжиття пальної зброї. Суд признав, що обвинувачений допустився тільки переступлення границі конечної оборони і за те засудив його на 7 місяців арешту, за покалічення тіла на 4 місяці, а за введення влади в блуд фальшивим саботажем також на 4 місяці, разом на загальну кару одного року вязниці. На днях розглядав справу апеляційний суд, який затвердив присуд першої інстанції.

— Петарда на львівському університеті. У понеділок 10. грудня ц. р. вечором відбувався на львівському університеті турнір красноріччивости. Підчас промови декана виділу прав і директора дипльоматичної студії проф. Ерліха невідомі справники вибили вікно і вкинули до салі слізну смердючу петарду. В першій хвилині між публикою повстав переполох.Колиж переконалися, що нема жертв, салі провітрено і турнір відбувався далі. На вістку про цю демонстрацію приїхав ректор Чекановський і був на турнірі до кінця. Справники втікли. Поліція веде слідство.

— **Самогубство студента політехніки.** У ліску на Знесінні робітники найшли трупа молодого мужчини. Слідство ствердило, що це Жигмонт Іван Михайло Сіма, студент IV. р. політехніки. Він отруївся.

— **Львівська хроніка.** Перед судом присяглих у Львові станув Іван Іванусів з Камінки Струм. під замітом поширювання фальшивих 20-золотових і долярових банкнотів на просторі повітів: жовківського, раєського, радехівського і камінецького. — Трамвай ч. 10 переїхав 10-літню дівчину Ірину Найман (вул. Замарстинівська ч. 38). Тяжко поранену дівчину відвезли до шпиталю. — З крамниці при вул. Городецькій ч. 72 злодії вкрали дикого кабана. Поліція арештувала Ясінського В., Гонтніцького, Бека і Е. Федореця. — На вул. Бляхарській злодій вирвав Олені Махековій, вдові по лікарі, торбинку з більшою готівкою.

— **Новий поділ районів поліційних постерунків у тернопільському воєвідстві.** Тернопільський воєвода скасував район залізничого поліційного постерунку в Чорткові. Той район, себто громади Вигнанка Горішня й Долішня та присілки Переходи, Чорний Ліс, Вавритів, Добровідка, Пастуше й Вільховець приділили до залізничого поліційного постерунку в Чорткові. Скасували теж район залізничого поліційного постерунку в Копичинцях та приділили весь цей район до поліційного постерунку в Копичинцях. Скасували район поліційного постерунку в Сорошьку в скалатському повіті та приділили з того району громади: Вавелівку, Пізнанку Гнилу та Пізнанку Гетьманську до району поліційного постерунку в Грималові, з громади Магдалівку та Теклівку до постерунку в Колодіївці, пов. Скалат.

— **Краєва хроніка.** У Городенці Дмитро Вінтоник найшов на свому подвірі відтяту голову ок. 30-літнього мужчини, яку вже надгризли собаки. — У Сасові відкрили памятник короля Івана Собіського.

— **За зловживання в ягольницькій фабриці тютюну.** В Чорткові відбувся процес проти кільканацятьох осіб, вмішаних у зловживання у фабриці тютюну в Ягольниці. Засуджено інж. Чеслава Лешинського на рік вязниці, Павла Зюлковського на 2 роки, Юрія Дмітка на півтора, Вольфа Бука на 10 місяців і Яна Черецького на 8 місяців вязниці. 10 обвинувачених увільнено.

— **Бандита Мачугу засудили на смерть.** Перед судом присяглих у Ряшеві відбулася дводенна розправа проти відомого бандита Володислава Мачуги, який має на совісти кільканацять грабункових нападів і вбивств. Одначе прокуратор притягнув його до відповідальности тільки за вбивство о. Хмуровича в ночі 8. червня 1933 р. у Прибишівцях, за грабіж убитому 150 зол., кількадесять срібних монет і золотого годинника. Судді присяглі потвердили 12-ма голосами вину бандита і тому трибунал засудив Мачугу у вівторок 11. грудня ц. р. на кару смерти на шибениці. Оборонець зголосив касацію.

— **З Польщі.** Суд у Познані засудив на кару смерти Франца Лянґе, званого „опирем Познаня“, який допустився трьох грабіжницьких душогубств і матримоніяльних ошуканств.

— **150 осіб у скарбниці катедри.** До Праги приїхала прогулька 150 осіб, яка відвідала теж катедру св. Віта. У хвилині коли в скарбниці катедри прогульковці оглядали дорогоцінности, нагло хтось замкнув двері і прогульковці опинились у великій опанцireній кімнаті, якої стіни грубі на пів метра. Між прогульковцями повстав переполох, який побільшували жінки і діти тим більше, що з прогульковцями замкнено провідника з одним ключем. По довгих зусиллях вдалось передати ключ кустосові, але цей не міг відчинити дверей. Щойно поліція закликала спеціяльного механіка до панцирних кас, який по 3-х годинах випустив прогульковців на волю.

— **Напад піратів.** Ватага 20 піратів, що вдавала пасажирів, закралася на китайський корабель, що курсує між Нінпо і Нучав. Коли корабель виплив на море, розбишаки звязали капітана й членів залоги та ограбили всіх пасажирів, після чого перенесли добичу на човни. Пірати взяли зі собою капітана та 20 пасажирів і членів залоги.

— **Боротьба з воробцями.** В деяких сторонах Німеччини появилися масово воробці, що сталися для мешканців міст і сіл справжньою язвою, з якою влада розпочала безоглядну боротьбу. Громадські уряди наказали населенню нищити воробців масово. Кожда родина має доставити в означеному часі 10 убитих воробців або заплатити 50 фенігів. За кожного вбитого воробця громада платить 1 феніга.

— **Поворот з підбігунових сторін.** Як повідомляють совітські часописи, недавно вернувся до Москви Мінеев, управитель т. зв. краю Врангля, що находиться на північ від устя ріки Об. Він перебував у тих далеких сторонах разом з жінкою 5 літ. Протягом того часу він зібрав велику скількість підбігунової фльори та фавни. Випхані звірята і птахи збогатять збірки московського природничого музею. Обоє працювали теж над виладженням докладної мапи тої країни, що тягнеться на просторі 3 тисяч кільометрів. Мінеев каже, що в тім часі він убив поверх 600 медведів. Живуть там ескімоси, не маючи ніяких звязків з цивілізованим світом. Хоча не мають ніяких комунікаційних засобів, життєві умовини ескімосів на думку Мінеєва значно поправилися.

— **Вуйко чотирьох королів.** Неодин читаючи справоздання з весілля англ. князя з княжною Мариною міг дивуватися, яке почесне місце заняв там старий данський князь Вальдемар. Цей князь посвоячений з усіма королівськими домами в Европі, майже єдиний. Він наймолодший син пок. данського короля Христіяна IX. Його сестра, княжна Александра, вийшла заміж у 1863 р. за князя уельського, пізнішого короля Едварда VII. Друга сестра, Даґмара, була жінкою царя Олександра III. Таким робом князь Вальдемар є рідним вуйком Юрія V і Миколи II. Два сини його брата, Фредерика це — Христіян X, що сидів на шведському престолі і Гаакон VII, нинішній норвеський король. Один із братів князя Вальдемара заняв у 1863 р. грецький престіл з іменем Юрія I., княжна Марина — його внучка. Князь Вальдемар оженився з донькою князя Шартрського, княжною Марією Орлеанською і так посвоячився з французьким королівським домом. Одна із його сестрінець це мама бельгійської королеви. З цього ясно, що князь, якого називають „вуйком чотирьох королів“ мав виняткове місце на цьому весіллю.

— **Ще про фільму „Чапаєв“.** У звязку з кінозою хронікою в 332. числі „Діла“, де писали ми м. ін. про найновішу совітську фільму „Чапаєв“, повідомляємо, що через недогляд випали два останні рядки в дотичній замітці, у яких ми зазначили, що передаємо її оцінку майже дослівно з київських „Вістей“ з дня 27. листопада ц. р. Там тій фільмі присвячена майже ціла сторінка з нагоди висвітлювання „Чапаєва“ у двох найбільших кінотеатрах Києва, що — як видно — є одною з найбільш тенденційних фільм совітської продукції.

— **Наука модерних танків на карнавал** по приватних домах. Зголошення з поданням адреси слати до адм. „Діла“ під „Скоре навчання“.

Присилайте передплату!

ВІДГУКИ ДНЯ.

„Не випадає“.

Галичина — країна вузьких доріг, а ще вужчих поглядів. Нема — кажуть фільософи — на те ради, брак далеких горизонтів, свідомість 300 кільометрової території, знайомість усіх з усіми — витворює атмосферу подвіря більшої камениці, а в найліпшому разі ринку малого містечка.

Має воно свої прикмети (направду, брати зза Збруча!) і свої хиби (направду, брати аперед Збруча!).

Нині про хиби.

Ввійшло в нашу кров сакраментальне слово „не випадає“ і так у крови загніздилося, що ніяким ліком його не вигнати.

Спробує хтось у ряди-годи, а кров як збуриться, як зашумить, — горячка на три степені до гори і біда готова.

Тоді той, хто пробував — махає на все рукою і вже більше не береться до лікування. Мало того. З часом сам дістає бацилю „не випадає“. Знаю таких людей, які свого часу дуже радо, кажучи популярно: „робили з себе варята“ перед публикою, а непопулярно: робили з себе жертву для загального добра. Підійдіть ви тепер, щоб вони денебудь виступили.

„Я?! Що вам?!... Минули добродію ті часи! Нема дурних. Маю врешті сяку-таку посаду і мені не випадає“.

Так-так, Шановні Родимці... Чимраз менше буде таких людей, а й ті, що будуть, то хіба молоді, найвище двацятьлітні, яким ще далеко до посади і які не посіли мудрости галицької землі: „вдавай повагу“.

Перед кількома днями відбувся концерт-академія в честь Федьковича і кілька днів іде вже дискусія на тему: випадало послові Луцькому виступати в інсценізації „Сонних мар“. В мундурі австрійського старшини, з шаблею... Ух!!...

Пані надрадникова і пан надофіціял, пан професор і пані надінспекторова — на гербатці в пані наддиректорової обговорювали цю справу досить докладно.

— Подумайте, посол...

— І директор...

— Ну і загалом, чоловік знаний, поважний і поважаний...

— В білім кабаті.

— Направду? Бо я не була... А як же до того публика?

— Публика... Що публика! Їй аби лиш гарне. Вона в нюансах не визнається. А це прецінь не випадає.

— Рррація...

— Певно...

— Очевисто, пане-дію.

І ніхто ні словечком про велику особисту культуру, про готовість послужити добрій справі, про відвагу з огляду на все вище сказане.

Говорив до мене один поляк, який був на святі:

— Направду, мені це імпонує.

Але цього, на жаль, не чуло товариство, зібране на гербатці в пані наддиректорової. Може б було змінило погляд, ні, але кажу! — напевно булоб змінило...

А так — не змінить.

Боюся, що ще дещо більше розвідає. Ото тоді буде.

Адже наш визначний учений, поважний громадянин, професор Сімович був на тому святі за суфлера.

Подумайте, Панство: за звичайного суфлера! І сидів у будці...

Слово даю!

Галактіон Чіпка.

ДИВОГЛЯДИ.

ДАРУНОК ДЛЯ СТАЛІНА“.

Американець Мак Берней лишив заповіт, яким розділює своє майно як старий чудак. Між іншими записав він 1000 долярів для Сталіна. Але Сталін грошей не приняв. Дістануть їх діти чудака.

ЯК ЧИСТИТИ ВУЛИЦІ?

В околиці міста Самари місцевий совєт скликав конференцію для важного питання: гигієни міст. На першому місці стояла справа чищення вулиць, на яких було завсіди багато болота і пилу. Зібралось чимало замітачів. На конференцію приїхав навіть делеґат із Самари, славний вуличний замітач. Він виголосив промову і сам показав, як треба замітати вулицю. Заграла орхестра. На другий день у пресі були великі справоздання на тему „геть із брудом“. А у великому місті Самарі, як і раніше, вулиці такі самі брудні як на провінції.

З кіна.

КІНО „СТИЛЕВИЙ“: „БЛАКИТНІ ПТАХИ“ і ревія „ЩОСЬ У СНІГУ ПИЩИТЬ“.

(ет) Ревія, виведена силами відомих уже акторів, зробила миле враження на численно зібрану публику. З окремих точок визначилися: „Гавайська гротеска“ Місевича й Рибачевської, танково-співоча інсценізація „Мала Японка“ й „вогнисте“ танґо танкового дуету Левандовських, які й збирали найбільше оплесків. Звеличники Федорівної мають нагоду дістати від неї цінний дарунок: знимки, які вона роздає мужчинам на салі. Інші точки без закиду.

На екрані добра фільма австрійської продукції, якої оригінальний заголовок звучить: „Невидні противники“ і йшла у свій час в „Апольо“.

—o—

Нові книжки й журнали.

КНИЖКИ.

Святослав Доленга: „СКОРОПАДЩИНА“. Варшава, 1934. Накладом Модеста Куницького. Ст. 174. ф. 16°.

Інж. Василь Баричко: ЯК НИЩИТИ мишні, земляні блохи, слимаки, дротяники, борозники, медведики, миші, щурі, хомяки та сусаки. Львів 1934. Накладом автора. Ціна 60 сот. Стор. 64, ф. 16-о.

Jean Martin et Pierre E. Briquet: L' U. R. S. S. A GENÈVE. Genève 1934.

ЖУРНАЛИ.

ТЕХНІЧНІ ВІСТИ, орган Українського Технічного Товариства. Львів, 1. грудня 1934. ч. 6. Р. X.

НОВА СКИБА, вістник філії „Сільського Господаря“ в Луцьку. Луцьк. 15. листопада 1934. ч. 11. Р. I.

Театри.

Український Театр „Заграва“: під артист. проводом В. Блавацького
Судова Вишня:

12. XII. „Ой не ходи Грицю“ (в новій постанові В. Блаваццького).
13. XII. „Тарас Бульба“.
14. XII. „Сняте похуня“.
З Судової Вишні театр іде до Городка.

Великий Міський Театр.

Середа, 12. XII. год. 7·30 веч. Концерт в користь „Сиротської Родини“.
Четвер, 13. XII. год. 7·30 веч. „Роскішна дівчина“ Абон. 9.

Театр Ріжнородностей.

Середа, 12. XII. год. 7·30 веч. „Під примусовим зарядом“.
Четвер, 13. XII. „Музичні іграшки“ Абон. 11.

Кіна.

АПОЛЬО: „Каріока“ (Дольорес дель Ріо).
АТЛЯНТИК: „Маскарада“.
ВАНДА: „Сестра Анжеліка“, „Ліцитація кохання“.
ГРАЖИНА: „Королева Богеми“. „Біла лелія“.
КАСІНО: „Створена до цілування“ (Жан Гардьов).
КОЛІСЕЙ: „Все це жарт“, ревія: „Фронтом до Сонячної вулиці“.
КОПЕРНИК: „Весняна парада“ (Франціска Гаїь).
МАРУСЕНЬКА: „Тіні Бродвею“, ревія „Історія сміху“.
МІРАЖ: „Прокуратор Алісія Горн“, „Ночі над Босфором“.
МУЗА: „Сини пустині“.
ПАЛЯС: „Піснею я завойовую світ“.
ПАН: „Ці два, ця третя й четвертий з рогами“, „Казанова“ (Мозжухин).
ПАСАЖ: „Пієста д-ра Фуманчу“ та ревія.
РАЙ: „Пісенькар Варшави“ (Е. Бодо).
СВІТ: „Пісня пісень“, „Година з тобою“.
СОНЦЕ: „Син джунглів“.
СТИЛЕВЕ: „Піднебесні птахи“; ревія „Що у снігу пишить“.
УТІХА: „Пригода опівночі“ та ревія.
ХИМЕРА: „Тигр убивник“.

Закордонне радіо.

Середа, 12. грудня 1934.

Відень (506·8) 17·05 Твори Ол. Бурґштедера, 20·00 Поезія та музика, 22·00 Форт. квінтет а-дур Дворжака, 22·55 Есп. пісні, **Братислава** (298,8) Смичк. квартет, **Кошиці** (259,1) 17·05 Для Закарпаття, **Мор. Острава** (269,5) 11·05 Військ. орх., **Прага** (470,2) 10·15 Сальон. музика, 19·30 Італ. пісні й арії, 20·00 Симф. концерт, **Париж** (1648) 21·00 Камер. музика, **Данціг** (230,2) 19·30 Міжнар. пісні, **Мадрид** (274) 22·00 Спів, танк. музика, **Атльона** (531) 20·30 **Білгород** (437,3) 16·00 Пісоньки, **Любляна** (569,3) 20·00 Вок. концерт, **Рига** (514,1) 18·30 Лотиські пісні, **Берлін** (356,7) 15·45 Нові пісні, 18·3 Різдвяні пісні й музика, **Гайльсберг** (291) 11·35 Швабські пісні, **Кенігсвустергавзен** (1571) 15·15 Дточі пісоньки, 19·00, 21·00 Спів, музика, **Кельн** (455·9) 24·00 „Ді люстіґен Музікантен“ муз. ком. Гофмана, **Ляйпціг** (382,2) 18·05 Ісландське село, **Будапешт** (550,5) 12·05 Квінтет, 17·30 Циг. музика, 20·45 Концерт, **Міляно** (368,6) 11·20 Легка музика, 13·10 Орхестра, 17·10 Камер. муз., **Рим** (420·8) 20·45 Оп. вечір.

Четвер, 13. грудня 1934.

Відень (506·8) 12·00, 13·10 Концерт, 7·15 Спів (Ст онська, сопр.) 19·55 Оп. музика, **Брно** (325,4) 16·45 Байки, 16·55 Муз. вадиція для дітей, 20·30 Хор, **Кошиці** (259·1) 17·20 Циг. музика, 18·00 Для Закарпаття, **Прага** (470,2) 10·15 Сальон. музика, 15·55 Військ. орх., **Париж** (1648) 18·00 „Скупар“ ком. Мольєра, 21·45 Евр. концерт. **Данціг** (230,2) 11·30 Концерт, **Атльона** (531) 20·00, 21·20, 22·15, 22·45 Спів, музика, **Берлін** (356,7) 17·35 Конц. концерт Ганса Шеміп-Петі, **Франкфурт** (251) 21·30 Скрипка (Ем. Телеманн), **Кенігсвустергавзен** (1571) 20·0 Спів (Розалінда Шірах), **Кельн** (455·9) 16·00 Концерт, 17·50 Кам. музика, 20·15 Гайднові твори (муз. спів), 20·45 „Музика й кохання“ оп. Мілера, 23·00 Брамсові твори, **Ляйпціг** (382·2) 15·10 Фортепян, 19·30 Симф. концерт, **Мінхен** (405,4) 17·50 Реґерові пісні, 19·35 „Веселі кумоньки з Віндсору“ ком. оп. Ніколяя, **Штутгарт** (522,6) 17·30 Пісні, 22·30 Фортепян, **Будапешт** (550·5) 12·05, 22·50 Циг. муз., 17·30 Арфа, **Міляно** (368,6) 11·30, 13·05, 17·10, 19·00 Музика, 20·45 Вечір опер, **Рим** (420·8) 17·00 Вок.-інстр. концерт, 20·45 Симф. концерт.

Львівське радіо.

Середа, 12. грудня 1934.

6·45 Ранішня авд., 7·50, 22·15 Реклям. концерт, 11·57 Сигнал часу, 12·03 Метеор. вістки, 12·05 Огляд преси, 12·10 Концерт, 13·00 Полудн. денник, 13·05 Дрібні форт. та скр. твори Рахманінова, Крайслера, Горовіца з гр. пл., 15·30 Експорт, 15·35 Біржа, 15·45 Театр. фрагменти, 16·00 Концерт, 16·45 Для ст. дітей: Король Пуші та Король-Людина, 17·00 Скрипка в супр. форт., 17·25 Десяті роковини декларації прав дитини, 17·35 Транскрипція відомих творів у вик. орх. фортепянів (Айвори-Кіс) гр. пл., 17·50 Спорт. порадник, 18·00 Лекція стенографії, 18·13 Сільва рерум, 18·15 Камер. концерт, 18·45 Відч. Лодзь на ринках світа, 19·00 Пісні (Ст. Мідорова) в супров. фортепяну, 19·20 Актуальний фейл. 19·30 Єгипетський балет-Люджіні з гр. пл., 19·50, 19·56 Спорт. вістки, 20·00 Концерт (Гурель, форт.; Гайнова, мецосопр.), 20·45 Веч. денник, 20·55 Як працюємо, 21·00 Шопенівський концерт, 21·30 На відпір недолі (виг. Янпольський), 21·40 Польські нар. пісні (Шабранська) в супр. форт., 22·00 Причини боротьби з релігією, 22·30, 23·05 Танк. музика, 23·00 Комунікати.

Четвер, 13. грудня 1934.

6·45 Ран. авд., 7·50, 22·30 Рекл. концерт, 11·57 Сигнал часу, 12·03 Метеорол. вісти, 12·05 Огляд преси. 12·10 Лісом і водою (гутірка про Полісся з музикою та пісоньками), 12·30, 13·10 Концерт (музика, спів), 13·00 Полудн. денник, 13·05 З ринку праці 15·30 Експорт, 15·45 Год. легкої музики, пісоньки, 16·45 Лекція фр. мови, 17·00 Театр Уяви: „Трагедія Сократа“, ч. I Плятона „Евтифрон“, 17·50 Листи та програми, 18·00 Сільва рерум, 18·05 Самі нестерпні річи, 18·15 Фортепян, 18·35 Що читати, 19·00 Концерт мандоліністів 19·20 Актуальна гутірка, 19·30 Спів у супр. форт., 19·50, 19·56 Спорт. вістки, 20·00 Легка муз., пісоньки, форт., 20·45 Веч. денник, 20·55 Як працюємо, 21·00 Концерт симф. орх., 21·30 Трансм. Европ. концерту з Парижа (муз., сп.), 22·45 „Екс Польонія люкс“ (Що польська думка дала для світу), відч. в англ. мові, 23·05 Танк. музика.

Ширіть наш часопис!

БІРЖА.

ГРОШІ.

Долар у Львові у приватних оборотах 5·28·50 зол.

У Варшаві були такі курси: Льондон 26·22, Париж 34·92·50, Берлін 212·60, Цюріх 171·45, Голяндія 358·40, Прага 22·12·50, Італія без трансакцій, Нюйорк кабель 5·30, Нюйорк чеки 5·29·75.

Золото: Доляри 8·91—8·93, Франки фр. 34·20—34·60, Дукати 81·50—82·00, Корони 35·80—36·30, Рублі 45·50—46·30.

Срібло: Корони 0·30, рублі 1·20, фльорени 0·70.

ЗБІЖЕ.

Ціни парітас Підволочиська льоко Львів

	від — до	від — до
Пшениця одноц.	16·75—17·00	18·25—18·50
Пшениця збірна	15·75—17·00	17·25—17·50
Жито одноціле	12·75—13·00	14·50—14·75
Жито збірне	12·25—12·50	14·00—14·25
Сім'я конопляне	26·50—27·00	

Інші курси незмінені.

ЦІНИ „МАСЛОСОЮЗУ“.

„Маслосоюз“ повідомляє, що в дні 11. грудня ц. р. кооперативам платив за:

	льоко Львів
1 кг. масла десерового	2·60 зол.
1 л. молока	0·18 „
1 л. сметани	0·70 „
1 к. яєць	4·15 „

Пастеризоване молоко з доставою до дому у Львові 1 літра 26 сот.

Тенденція на масло звишкова, на молоко, сметану і яйця вдержана.

Маслосоюз повідомляє, що в грудні ц. р. платить до відкликання своїм доставцям за 1 кг. живої ваги птиці льоко подвіря птахомясарні „М. С.“ у Львові (вул. Б. Гловацького 23):

Курочки молоді	I. кл.	за 1 кг.	0·93 зол.
Когутики мол.	I. „	„	0·85 „
Качки	I. „	„	0·85 „
Пантарки	I. „	„	1·— „

Індиків і гусей не приймає. Також не приймає курей, качок і пантарок II. кл.

ОГОЛОШЕННЯ.

49-ті Звичайні Загальні Збори Членів

„Народної Торговлі“

Краєвого Союзу Споживчого кооперативи з відповідальністю уділами у Львові

відбудуться дня 31. грудня 1934. (понеділок) в год. 10-тій зрана в салі Т-ва „СОКІЛ“ у Львові при вул. Руській ч. 20 з осьаким порядком дня:

1) Відкриття Загальних Зборів Членів (§ 93 стат.).
2) Верифікація протоколу 48-их Загальних Зборів Членів з дня 30. грудня 1933 (§ 94. стат.).
3) Звіт з діяльности і білянс Народної Торговлі за адм. рік 1934/35.
4) Звіт Головного Контрольного Комітету § 110 стат.) і його внесення дотично уділення абсолюторії Дирекції і Надзірній Раді за адм. рік 1933/34 (§ 112. стат.).
5) Звіт з ревізії Народної Торговлі, переведеної від РСУК. (§ 96. т. 7. стат.).
6) Доповнюючий вибір членів Надзірної Ради і їх заступників (§§ 65, 66 і 96. стат.).
7) Зміна статуту Народної Торговлі (скреслення §§ 109 — 114 дотично Головного Контрольного Комітету).
8) Означення найвищої суми зобовязань, які Народна Торговля може затягнути (§ 96. т. 11. стат.) і означення найвищої межі кредиту, який може Народна Торговля уділити одному членові Союзу (§ 96. т. 12. стат.).
9) Означення висоти презенційної марки для членів Надзірної Ради (§ 96. т. 2 стат.).
10) Внесення членів (§ 92. т. 2. стат.) і запити § 92. уст. 4. стат.).

Річне звідомлення, рахунки і білянс за адм. рік 1933/34 виложені є до перегляду Вп. Членами в домівці Народної Торговлі у Львові, Ринок 36/I. в годинах урядових центрального бюра, себто від 8-ої рано до 15-ої пополудни від найближчого дня після оповіщення Загальних Зборів аж до останнього дня перед Загальними Зборами (§§ 89 і 142. стат.).

Загальні Збори Членів Народної Торговлі осягають правосильний комплет, коли в них возьме участь така скількість членів, яка репрезентує 1/20 частини суми уділів або 1/10 частини членів Народної Торговлі.

Якщо до одної години після часу, на який Загальні Збори Членів скликано, такий комплет не явиться, Загальні Збори Членів є правосильні рішати всі справи, поставлені на порядку дня без огляду на висоту репрезентованої на них суми уділів і без огляду на скількість присутних на них членів (§ 91. стат.).

За Надзірну Раду
Народної Торговлі, Краєвого Союзу Споживчого, кооператива з відповідальністю уділами у Львові.

Др. Степан Федак в. р. президент.
Володимир Целевич, в. р. секретар.

682 Львів, дня 12. грудня 1934.

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло“. З друкарні Вид. Спілки „Діло“. Львів, Ринок 10.